

Mariël Berkhout en Roel van Dijk Azn

De laborantenspeld

In 1951 won Dieneke Gorzeman de prijsvraag voor het mooiste ontwerp van een insigne voor radiologisch laboranten. Ruim vijftig jaar later kan deze gebeurtenis door toeval aan de vergetelheid worden ontrukkt.

Wie wist nog wie de speld, die aan de laboranten wordt uitgereikt bij het behalen van het diploma, heeft ontworpen? Bij de NVMBR was dit niet bekend. Bij een toevallige ontmoeting met

mevrouw Schreuders-Gorzeman bleek dat zij voor haar huwelijk radiologisch laborant is geweest. Zij is nog vol enthousiasme over haar oude vak en vertelt daarbij dat zij nog aan een prijsvraag voor het ontwerpen van een insigne heeft meegedaan. De prijsvraag werd uitgeschreven door de Nederlandsche Vereeniging voor Electrologie en Röntgenologie. Haar ontwerp bleek het meest aansprekend! Het centrum van dit ontwerp is nog steeds in gebruik, zij het wat meer gestileerd:

een afbeelding van een röntgenbuis met een blauwe achtergrond.

De stralenbundel is in rood weergegeven. De eerste reactie was dat deze speld vermoedelijk nog steeds in gebruik is, wat juist bleek te zijn. Alleen de rand, waarop de tekst 'Nederlandsche Vereeniging voor Electrologie en Röntgenologie', is vervangen door de tekst 'radiodiagnostisch laborant'.

Graag maakte mevrouw Schreuders gebruik van de uitnodiging om eens achter de schermen te komen kijken. Bij een rondtocht over onze afdeling blijkt maar weer eens dat zich in ongeveer vijftig jaar een stormachtige ontwikkeling heeft voorgedaan binnen de radiologie. De donkere kamer was destijds een centraal punt op de afdeling. Daarin brachten de laboranten heel wat tijd door. Mevrouw Schreuders vertelt: "In mijn tijd,

begin jaren vijftig, stond je met je neus boven op het ontwikkelproces en kon je achteraf nog heel wat corrigeren. Bij een dikke patiënt bijvoorbeeld, liet je de foto wat langer in de ontwikkelvloeistof. Je had dus veel invloed op de kwaliteit van de foto." Tegenwoordig, in het digitale tijdperk, kan de laborant ook weer naderhand de foto corrigeren.

Colonfoto's werden toen ook gemaakt met pap die via een rectumcanule werd ingebracht. Mevrouw Schreuders: "De laboranten brachten destijds de pap in. Dan pas kwam de radioloog om onder doorlichting foto's te maken. Daarna ging de patiënt naar het toilet, en vervolgens werden er aanvullend foto's gemaakt na luchtinsufflatie." Ook pyelogrammen kan zij zich nog goed herinneren. Bij de destijds gebruikte contrastmiddelen werden nogal eens bijwerkingen gezien. Zichtbaar aangedaan vertelt zij: "Ik zie nog de patiënt voor mij die na de injectie bij een pyelogram ontzettend benauwd werd. Gelukkig voor hem liep het nog goed af."

"Hoe ik op het idee kwam om radiologisch laborant te worden? Ik wilde wel graag in het ziekenhuis werken, maar niet als verpleegster. Toevallig kwam ik in Indonesië de broer van professor Van der Plaats tegen," lacht mevrouw Schreuders. "Hij adviseerde me om in de radiologie te gaan, want ... dat heeft de toekomst! Ik heb me later nog vaak verbaasd over zijn vooruitziende blik. Ik ben toen gaan werken bij dr. L.R. Vellenga in het Havenziekenhuis in Rotterdam.

Ook herinner ik me goed hoe dokter Ziedses des Planten – als consulent – in het Havenziekenhuis planigrammen verrichtte bij bronchografie. Het contrast, lipiodol, werd met een starre endoscoop ingebracht. De patiënt werd vastgebonden aan de tafel, en met behulp van de zwaartekracht werd het contrast in de luchtwegen geloodst. Hierbij werd de patiënt ook met het hoofd naar beneden gehouden. De patiënten waren hierbij vaak erg benauwd en spartelden flink tegen!

Later ben ik gaan werken bij dr. J.H. Nauta in het Diaconessenhuis te Rotterdam.

Dieneke Gorzeman (tweede van links) met collega's en dr. J.H.Nauta

Hier heb ik ook mijn diploma gehaald. In dat ziekenhuis werd ook aan radiotherapie gedaan. Ik herinner me met name de inwendige bestralingen bij baarmoederhalskanker en de uitwendige bestralingen die werden uitgevoerd om vrouwen te steriliseren. Ook zie ik nog kinderen voor me die met radiumnaalden werden behandeld voor hemangiomen in het gelaat. De resultaten hiervan waren verbluffend."

"In die tijd werden ook de eerste examens voor laboranten afgenomen. Dat gebeurde toen al voor het hele land centraal in Utrecht, onder leiding van de Nederlandsche Vereniging voor Electrologie en Röntgenologie. Er ontstond toen behoefte aan een insigne en er werd een prijsvraag uitgeschreven voor een ontwerp. Ik was ontzettend trots dat mijn ontwerp werd uitgekozen."

Mevrouw Schreuders-Gorzeman werd geïnterviewd door mevrouw M.E. Berkhout en dr. R. van Dijk Azn

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.